

KAYSERİ VE YÖRESİNDE PARAZİTER HASTALIKLARDAN KORUNMA*

Yaşar Çıtak**

Yusuf Özbal***

Özet : Araştırmaya giren 627 kişiden % 61.80'inde parazit saptandı. Parazit enfeksiyonu bölgenin sağlık koşullarına ve sanitasyon yetersizliğinden kaynaklandığı belirlenerek parazit türleri saptandı. Bir toplum hastalığı olan paraziter hastalıkların tek başına ilaçla tedavi etmenin birşey ifade etmeyeceği, ancak toplumsal açıdan alınacak yöntemlerle önlenebileceği önerildi.

Summary : In this study, the parasitosis were found 61.80 percent in Kayseri out of 627 person in different age groups. All kinds of parasites those were found by microscopically were classified. It was concluded that the parasitic infections, were initiated by the poor environmental sanitation. The specific antiparasitic drug were not sufficient to treat the parasitosis. The environmental sanitation must be taken into consideration.

GİRİŞ

Barsak parazitleri sıklıkla rastlanılan bir hastalık etkeni olup bütün DÜNYA'nın önemli sorunlarından birini oluşturmaktadır. Paraziter enfeksiyonlar genellikle anemi, sinirlilik ve sindirim bozukluğu gibi yakınmalarla karşımıza çıkmaktadır (1, 2, 3). Bu hastalıklarda görülen belirtiler özgün olmadığından bulgular da özgünlük görülme-

* Mikrobiyoloji Uzmanlık Tezi olarak hazırlanmıştır.

** Kayseri Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Uzmanı.

*** K.Ü. Gev. Nes. Tıp Fak. Mikrobiyoloji Bilim Dalı Öğr. Görevlisi.

mektedir. Çok değişik belirtiler gösteren parazit enfeksiyonları, parazitlerin miktarıyla orantılı olarak azalıp çoğalabilmektedir. Belirtilerin çeşitliliğine bağlı olarak sağlık kurumları çalışmalarını bu konuda yoğunlaştırmakta ve çeşitli önlem yöntemleri uygulanarak kontrol altına alınmasına çalışılmaktadır. Paraziter enfeksiyonlardan toplumları korumak amacıyla Dünya Sağlık Teşkilatı büyük çabalar harcamaktadır. Parazitolozların genel olarak yayılışı, parazitlere, iklim, bitki örtüsüne ve hayvanlara göre değişebilir (4,5). Parazitin kaynağı, parazitin içinde yaşadığı, çoğaldığı ve yeni bir konağa bulaşabilmesi, sayısının artması bakımından gereksinme duyduğu canlı ve cansız varlıklardır.

Sağlık sorunlarına eğilim, ülkelerin gelişim içinde olduğunu göstermektedir. Koruyucu, tedavi edici ve rehabilitatif sağlık hizmetlerinin alanı gittikçe geliştirilmektedir. Sosyo-ekonomik ve kültürel yönlerden geri kalmış toplumlarda bazı hastalıkları hazırlayıcı etkenler çöktür. Bu toplumların çevre sağlığı koşullarında iyi olmayacağından, bu bölgelerde parazitler hastalıklar sık görülür.

Bu çalışmada bir toplum hastalığı olan parazitler hastalıkları tek başına ilaçla tedavi etmenin birşey ifade etmeyeceği, ancak toplumsal açıdan alınacak yöntemlerle önlenebileceği belirlendi.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırmaya giren 627 kişiden alınan dışkıların makroskopik ve mikroskopik incelenmesi, Kayseri Üniversitesi Gevher Nesibe Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Laboratuvarlarında yapıldı. Parazit saptanmasında direkt metot, selofan band ve santrifuj yöntemleri uygulandı (2, 6, 7).

BULGULAR

Bölgede 627 kişi tarandı ve bunların % 61,80'inde parazit saptandı. Hacılar, Hisarcık, Talas gibi Kırsal yöre'de parazit görülme sıklığı % 79,90 olarak saptandı. Buna karşın şehir içinde yani kentsel yöre'de bu oran % 52,50 idi. Parazit türlerinden birinci sırayı % 21,50 oranıyla *Ascaris lumbricoides*, % 15,90 *Enterobius vermicularis*, % 6,20 *Hymenolepis nana*, % 1,50 *Trichuris trichiura*, % 0,60 *Giardia lamblia*, % 0,30 *Taenia saginata* ve aynı oranda *Fasciola hepatica*, *Entamoeba coli* ve *Entamoeba histolytica* % 0,15 oranında saptandı.

Parazitözün ekonomik ve Eğitim düzeyi ile ilişkisi tablo I ve II de özetlenmektedir.

TABLO — I : PARAZİTOZUN EKONOMİK DURUM İLE İLİŞKİSİ

Parazitöz Durumu	İYİ		ORTA		FAKİR		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Var	24	34.20	209	59.70	165	79.70	388	61.80
Yok	46	65.80	141	40.30	42	20.30	239	38.20
Toplam	70	100.00	350	100.00	207	100.00	627	100.00

$$X^2 = 23.544 \text{ SD : } 2 \text{ P} < 0.01 \text{ Önemli}$$

TABLO — II : Parazitöz Durumunun Deneklerin Eğitim Düzeylerine Dağılımı

Parazit Durumu	Okur-Yazar Değil		Okur-Yazar İlkokul		Orta-Lise		Yüksek		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Var	75	49.10	190	76.90	70	64.20	53	44.90	388	61.80
Yok	78	50.90	57	53.10	39	35.80	65	55.10	239	38.20
Toplam	153	100.00	247	100.00	109	100.00	118	100.00	627	100.00

$$X^2 = 44.943 \text{ SD : } 3 \text{ P} < 0.01 \text{ Önemli}$$

TARTIŞMA

Ülkelerin ekonomik durumuna bağlı olarak çevre sağlığı yönünden alınan önlemler yeterince ve gereğince uygulanmamaktadır. İyi uygulanmayan çevre sağlığı önlemleri sonucu, barsak parazitleri toplumumuzda yaygın bir hal almasına neden olmaktadır. Sanitasyon ve

diğer sağlık Őartlarının yerine getirilmediği kırsal kesimde parazit görülme sıklığında artış olduğu görüldü.

Ekonomik durumun parazitoza etkisi açıklıkla izlendi. Her tri gereksinimini karŐılayan kiŐilerde parazit orantısının düŐük olduğu saptandı. Ülkemizin sosyo-ekonomik yönden geri kalmış bölgelerinde yapılan parazitolojik araŐtırmalarda paraziter enfeksiyonların daha çok olduğu görülmektedir (8, 9, 10, 11). Araştırma yaptığımız yerlerde ki ilkokul öğrencileri dıŐında, 118 yüksek eğitimi kiŐilerin % 44.90'unda parazit saptanmasına karşın ilkokul eğitimi grmŐlerde bu oran % 76.20 olarak bulundu.

ÖNERİLER

Paraziter hastalıkların yaygınlığı, halk sağlığını olumsuz yönde etkileyen önemli sorunlardan biridir. Bu açıdan sağlıklı toplum oluŐturmada etkili önlemler alınması gerekmektedir. Ülkemizde paraziter hastalıkların bu denli yaygın olması sonucu etkin beslenme bozulđu oluŐturmakta, vücut direncinin azalmasıyla birlikte ikincil enfeksiyonlar görülmektedir.

Bir toplum hastalığı olan paraziter enfeksiyonlar toplumsal açıdan alınacak yöntemlerle nlenebilirler. Alınması gereken nlemler Őu Őekilde sıralanabilir :

Toplum sağlığını koruma açısından alınacak önlemler, bunu üç grup altında incelemek uygun olacaktır.

I. Grup nlemler :

- Bulunulan yerin gereksinimi kadar su sağlanması,
- Her türlü ıkartı ve artıkların zararsızlaŐtırılması,
- Besin sanitasyonu,
- Parazitler etrafa uygun vektörlerin ve ara hayvanların kontrolü,
- Her türlü sağlık koŐullarını içeren konut yapımı,

Yukarıda sıralanmış olan I. grup toplumsal aç ı önlemleri yerine getirildiği zaman, paraziter hastalıklar yok edilebilecektir. Őu halde paraziter hastalıklar alt yapı kuruluşlarıyla çok yakın ilişkilidir.

II. Gurup Önlemler :

- Toplumda bulunan ençok taşınan parazit türünün belirlenmesi,
- Toplumda paraziter hastalıkların en sık görüldüğü yaş grubunun belirlenmesi ve eldeki olanakların o yöne kaydırılması, Eğer I. gurup önlemler yeterince uygulanırsa, II. gurup önlemleri almaya gerek kalmayacaktır.

III. Gurup Önlemler,

- Kişisel sağlık önlemleri ve Eğitimi,

Kişinin her türlü besin maddesini almazdan önce gerekli temizliği yapması ve el-tırnak temizliğine önem vermesi istenmektedir. Örneğın Enterobius vermicularis enfeksiyonlarında ağız-dışkı ilişkisi önemgöstermektedir.

Tedavi : Paraziter enfeksiyonlarda ilaçla tedavi tek başına birşey oluşturmaz.

KAYNAKLAR

1. Doğulu, S. ve Akpınar, Ő.: Nöroloji (Yazar : H.H. Merritt), Mars Matb., S: 104-141. Ank., 1975.
2. Oytun, H.Ő.: Tıbbi Parazitoloji. 4. baskı, A.Ü. Basımevi, 1968.
3. Pamir, Z.H. ve Berkol, B.: .Klinik Teşhis ve Semptomatoloji. Yeni Matb., S: 1009, Ank., 1956.
4. Faust, E.C., Russell, P.F. and Jung, R.C.: Clinical Parasitology, 8. Edition Lea and Febiger Co., Philad., S: 10, 1970.
5. Merdivenci, A.: Türkiye Parazitleri ve Parazitoloji Yayınları, Kutulmuş Matb., İst., 1970.
6. Unat, E.K.: Tropikal Hastalıklar ve Parazitoloji, Filiz Kitb., İst., 1964.
7. Belding, D.L.: Concervative and Quantitative Methods for Ova and Larva of Helminths, Textbook of Parasitology, P: 1170 - 1178, 1965.

8. Tolgay, N.: Ankara ve Civarı İlkokul Çocuklarında Bulunan Barsak Parazitleri, A.Ü. Tıp Fak. Mec., 23: 1267, 1970.
9. Kemer, R.Ş. ve Taktak, Ş.: Elazığ ve Yöresinde İlkokul Çağlarındaki Çocuklarda Paraziter Enfestasyon. 15. Türk Mikrobiol. Kong., S: 127, Ank., 1972.
10. Öğütmen, R. ve Saygı, G.: Erzurum İlkokul Öğrencilerinde Kopro-parazitolojik Tarama. 16. Türk Mikrobiol. Kong., S: 286, İzm., 1974.
11. Mete, Ö.: Diyarbakır ve Çevresinde Değişik Halk Sınıflarında 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Patojen ve Apatojen Barsak Protozoonları Üzerine Araştırma D.Ü. Tıp Fak. Derg., 4: 333, 1975.
12. Sungur, C ve Bilgin, Y.: Toplumsal Açından Paraziter Hastalıkların Önemi ve Toplumdan Eradikasyonu. A.Ü. Tıp Fak. Mec., 28: 773, 1975.